

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ : อัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ¹

EXPLORATORY FACTOR ANALYSIS OF MORAL IDENTITY OF NURSING
STUDENTS, BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING, BANGKOK

พิมพัรัตน์ ธรรมรักษา² พิริยลักษณ์ ศิริสุขลักษณ์³ ขวัญตา บุญวา⁴ จินตามาศ โกศลชื่นวิจิตร³
Pimrat Thammaraksa Piriylux Sirisupluxana Kwanta Boonvas Jindamas Kosolchuenvijit

¹ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

This research was funded by Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

²อาจารย์ ดร. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

Nursing instructor, Dr.PH., Boromarajonani College of Nursing, Bangkok,

Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ratchathewi, Bangkok, 10400, Thailand

³อาจารย์ ดร. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

Nursing instructor, Ph.D., Boromarajonani College of Nursing, Bangkok,

Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ratchathewi, Bangkok, 10400, Thailand

⁴ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

Director, Ph.D., Boromarajonani College of Nursing, Bangkok,

Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute, Ratchathewi, Bangkok, 10400, Thailand

Corresponding author E-mail: sirisupluxana@gmail.com

Received: April 8, 2022

Revised: June 25, 2022

Accepted: June 28, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของอัตลักษณ์คุณธรรม นักศึกษาพยาบาล ตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ จำนวน 575 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอัตลักษณ์คุณธรรมนักศึกษาพยาบาล ผ่านการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .88 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .91 วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า องค์ประกอบอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เทคโนโลยีและนวัตกรรม นำสมัย 4) ความสามัคคี 5) ความซื่อสัตย์ 6) ความมีวินัย 7) จิตบริการ 8) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 9) การมีส่วนร่วม ทั้ง 9 องค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายอัตลักษณ์คุณธรรมได้ร้อยละ 57.214 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 - 9 สามารถอธิบายความแปรปรวนของอัตลักษณ์คุณธรรม ร้อยละ 22.218, 7.882, 5.167, 4.703, 4.059, 3.770, 3.345, 3.161, 2.908 ตามลำดับ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอัตลักษณ์

คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การประเมิน และสร้างแนวทางการส่งเสริม อัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ อันจะส่งผลให้ได้บัณฑิตพยาบาล ที่พึงประสงค์

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ, อัตลักษณ์คุณธรรม, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This survey research aimed to explore components of nursing students' moral identity. The sample included five hundred seventy-five nursing students, from the 1st year to the 4th year, at Boromarajonani College of Nursing. Data were collected by using a nursing students' moral identity questionnaire and it was proofed for the content validity. The content validity index (CVI) was .88. The Cronbach's alpha coefficient was .91. Data were then analyzed by descriptive statistics and exploratory factor analysis (EFA).

The results revealed 9 components of nursing students' moral identity, including 1) eco-college, 2) sufficiency economy philosophy, 3) new technology and innovation, 4) bonding, 5) honesty, 6) code of conduct, 7) service mind, 8) analytical thinking and 9) participation. All components could explain 57.214% of nursing students' moral identity. Focusing on each component, it was found that each component could explain the total variances of the nursing students' moral identity, which were 22.218, 7.882, 5.167, 4.703, 4.059, 3.770, 3.345, 3.161 and 2.908, respectively. This finding suggested that nursing students' moral identity components can be used to formulate policies, evaluations, and guidelines for promoting the moral identity of nursing students in order to accomplish desirable nursing graduates.

Keywords: exploratory factor analysis, moral identity, nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีข่าวเกี่ยวกับวิชาชีพการพยาบาล ในด้านคุณธรรมและจริยธรรมของวิชาชีพมากมาย ทั้งด้านบวกและด้านลบ สถาบันการศึกษาพยาบาล ในประเทศไทยซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและมีการส่งเสริมอัตลักษณ์ด้านคุณธรรม ให้กับนักศึกษาพยาบาลมาอย่างต่อเนื่อง เพราะ วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติต่อบุคคล หรือผู้รับบริการโดยตรง ทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ ซึ่งเป็นการปฏิบัติการพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ของมนุษย์ทุกช่วงวัย พยาบาลวิชาชีพจึงควรได้รับการปลูกฝังการปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมี คุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล (Sngounsiritham & Sirakamon, 2017; Janthamungkhun,

Rachabootr, Tangpant, Siangphrao, & Trakunkam, 2019) ตรงกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2560 ที่มีการกำหนด ประเด็นคุณธรรมจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งในการประเมิน ผลลัพธ์การเรียนรู้และคุณสมบัติอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนพยาบาลในระดับปริญญาตรี เพื่อให้ ผู้เรียนพยาบาลเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วเป็นผู้ที่ มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ มีความรับผิดชอบ ความเอื้ออาทร และ ปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม เพื่อความ ปลอดภัยของผู้รับบริการทุกช่วงชีวิต ทุกภาวะ สุขภาพ ทุกระดับของสถานบริการสุขภาพ และใน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้ศาสตร์และ ศิลป์ทางการพยาบาล การผดุงครรภ์ และศาสตร์ที่ เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ”

(Thailand Nursing and Midwifery Council, 2018) ซึ่งการปลูกฝังให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณธรรม จริยธรรมนั้น สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุขที่เป็นต้นสังกัดของวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 39 แห่ง ทั่วประเทศไทย ได้กำหนดอัตลักษณ์ของ นักศึกษาพยาบาลในสังกัดไว้ว่า “การให้บริการ สุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ คือ การให้บริการที่เป็นมิตร มีความรัก ความเมตตา ใส่ใจปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง” นอกจากนี้ ยังมีข้อกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิต สถาบันพระบรมราชชนกไว้อีก 3 ประการ ได้แก่ 1) จิตบริการ (service mind) 2) การคิดเชิงวิเคราะห์ (analytical thinking) และ 3) การมีส่วนร่วมของผู้รับบริการ (participation) ดังนั้น วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จึงมุ่งมั่นพัฒนาอัตลักษณ์ คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลให้มีความชัดเจนและโดดเด่น (Nawsuwan & Sattayarak, 2016)

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาภายใต้สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล เพื่อตอบสนองความต้องการของกระทรวงสาธารณสุขและสังคม ได้มีการขับเคลื่อนนโยบายด้านคุณธรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา โดยมีการกำหนดค่านิยมคุณธรรมร่วม 4 ประการ คือ “จิตบริการ สามัคคี มีวินัย ใจซื่อสัตย์” และเพื่อการพัฒนาอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลให้มีความสอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก ร่วมกับค่านิยมองค์กรกระทรวงสาธารณสุข และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ระบุว่า คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีที่สามารถพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม

รู้จักสามัคคี ร่วมมือผนึกกำลังสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Office of the Education Council, 2017)

ปี พ.ศ. 2562 ทางวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ได้มีการทบทวนและกำหนดอัตลักษณ์คุณธรรมของวิทยาลัยใหม่อีกครั้ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างเป็นความโดดเด่นประจำสถาบัน จึงเรียกอัตลักษณ์ใหม่นี้ว่า “หัวใจคุณธรรมนำวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร” หรือ “SHAPE BCNB” โดยมุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตพยาบาลให้มีจิตบริการ (service mind) ความซื่อสัตย์ (honesty) การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ (analytical thinking) การมีส่วนร่วม (participation) วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco college) ความสามัคคี (bonding) ความมีวินัย (code of conduct) เทคโนโลยีและนวัตกรรมนำสมัย (new technology and innovation) และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (based on sufficiency economy philosophy) ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ดังกล่าวให้กับผู้เรียนนั้น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ได้ส่งเสริมผ่านกระบวนการการจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกประเด็นคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อหาการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมจิตอาสา อย่างไรก็ตาม วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ยังไม่มีเครื่องมือสำหรับประเมินอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ใหม่ของสถาบัน และจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา พบว่าแบบวัดคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาลของสถาบันต่าง ๆ ยังไม่สอดคล้องและครอบคลุมกับอัตลักษณ์ใหม่ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร ที่ปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2562 (Karaket, Srisopa, Sandtuppar, Chollakornchotsup, & Lammana, 2018; Janthamungkhun, Rachabootr, Tangpant, Siangphrao, & Trakunkarn, 2019) คณะผู้วิจัยจึงสร้างข้อคำถามเพื่อวัดอัตลักษณ์คุณธรรม (SHAPE BCNB) ของนักศึกษาพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ขึ้นมา และใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่สามารถวัดได้ตรงกับเนื้อหาอัตลักษณ์คุณธรรมของวิทยาลัย และสามารถสะท้อนลักษณะอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ที่มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของสถาบัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินอัตลักษณ์ของสถาบันและเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์บัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก

วัตถุประสงค์วิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้อิงตามอัตลักษณ์คุณธรรมของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ คือ “9 หัวใจคุณธรรมนำวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ” หรือ “SHAPE BCNB” คือ การมีจิตบริการ ซื่อสัตย์ สามัคคี มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผสานพลังการมีส่วนร่วม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระเบียบวินัย สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างรู้เท่าทัน และสร้างนวัตกรรมทางการพยาบาลที่ทันสมัย และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้สร้างชีวิตที่เป็นสุข

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 575 คน

ตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ 5 - 10 เท่า

ของตัวแปรสังเกตได้ (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2010) จากอัตลักษณ์คุณธรรมนักศึกษาพยาบาล ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 43 ตัวแปร ดังนั้น จะได้ขนาดตัวอย่าง 215 - 430 คน แต่ด้วยการศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อที่มุ่งเน้นการนำข้อมูลไปพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลในสถาบัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ ทุกคน ทำให้ได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 575 คน และใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเป็น

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 จำนวน 146 คน

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 145 คน

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 142 คน

นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 จำนวน 142 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2

ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และชั้นปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามอัตลักษณ์คุณธรรมนักศึกษาพยาบาล ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมร่วมกับข้อมูลความหมายและพฤติกรรมอัตลักษณ์คุณธรรมตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ (Sirisupluxana & Thammaraksa, 2021) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 43 ข้อคำถาม ครอบคลุมเรื่องจิตบริการ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การมีส่วนร่วม วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีวินัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีตัวอย่างคำถามเช่น นักศึกษาพยาบาลให้บริการบุคคลทุกคนด้วยความเท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม / นักศึกษาพยาบาลไม่ลักขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และ/ นักศึกษามีความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยตรวจสอบจำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ทั้งฉบับเท่ากับ .88 (Polit & Beck, 2017) และนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ทั้งฉบับเท่ากับ .91

การพิทักษ์สิทธิ์ การวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ โดยมีเอกสารรับรองเลขที่ COA No. BCNB-2562-11 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัดตั้งแต่ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งนำเสนอผลการวิจัย โดยก่อนทำการเก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยมีการนัดพบนักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจ ทั้งวัตถุประสงค์การวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัยโดยอิสระ ปราศจากการบังคับใด ๆ และไม่มีผลกระทบต่อการเรียนและการใช้ชีวิตในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ เมื่อกลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยให้ลงลายมือชื่อในเอกสารยินยอมก่อนเข้าร่วมการวิจัยทุกคน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาลต่อผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ เมื่อผ่านการอนุมัติแล้ว จึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนัดหมายนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 - 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทีละชั้นปี และให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้ EFA ด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยพิจารณาค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) และ Bartlett's test of Sphericity ก่อนซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า KMO เท่ากับ .896 ซึ่งเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และเหมาะสมต่อการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนผลการวิเคราะห์ Bartlett's test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 9058.796 ($p < .05$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน (ตาราง 1) ดังนั้น ข้อมูลชุดนี้จึงเหมาะสำหรับนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ นอกจากนี้ ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิค Principal Component Analysis และการหมุนแกนองค์ประกอบแบบแวนิแมกซ์ (Varimax) เพื่อหาองค์ประกอบของอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล

ตาราง 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล (n = 575)

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9
จิตบริการ	1.000								
ความซื่อสัตย์	.367**	1.000							
ความสามัคคี	.318**	.229**	1.000						
การคิดอย่างมีเหตุผล	.420**	.309**	.327**	1.000					
การมีส่วนร่วม	.308**	.167**	.328**	.408**	1.000				
เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	.280**	.200**	.266**	.459**	.443**	1.000			
ความมีวินัย	.252**	.141**	.211**	.407**	.399**	.440**	1.000		
เทคโนโลยีและนวัตกรรม	.194**	.079	.153**	.396**	.463**	.387**	.416**	1.000	
เศรษฐกิจพอเพียง	.306**	.209**	.276**	.422**	.371**	.460**	.497**	.419**	1.000
M	18.50	19.07	17.79	17.40	16.54	17.18	16.61	14.97	16.79
SD	1.716	1.734	2.282	1.869	2.262	2.239	2.139	2.494	2.324

Bartlett's test of Sphericity = 9058.796, $df = 903$, $p < .001$
Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) = .896

หมายเหตุ: ** $p < .01$

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษานี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลที่จำนวน 575 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 18 - 22 ปี คิดเป็นร้อยละ 92.9 รองลงมาอยู่ในช่วง 23 - 27 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.4 โดยมีอายุน้อยที่สุดคือ 18 ปี และสูงที่สุดคือ 38 ปี มีอายุเฉลี่ย 2.77 ปี ซึ่งกำลังศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตในระดับชั้นปีที่ 1-4 ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ 25.0, 26.1, 24.6 และ 24.3 ตามลำดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในช่วง 3.01 - 4.00 คิดเป็นร้อยละ 48.9 รองลงมาคือ 2.01 - 3.00 คิดเป็นร้อยละ 48.5 มีเพียงส่วนน้อยที่มีผลการเรียนน้อยกว่า 2.00 คิดเป็นร้อยละ .9

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis: EFA) จากข้อคำถามทั้งหมด 43 ข้อ พบว่า อัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ ประกอบด้วย

9 องค์ประกอบ มีค่าไอเกนระหว่าง 1.251 - 9.554 (ตาราง 2) ทั้ง 9 องค์ประกอบพบว่าสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 57.214 (ตาราง 2) มีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .653 - .754 โดยข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loadings) สูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลคิดว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มต้นจากตนเอง / นักศึกษาพยาบาลมีความตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และนักศึกษาพยาบาลมีการช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือมีการณรงค์ให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

องค์ประกอบที่ 2 : หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .672 - .713 โดยข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลดำเนินชีวิตอย่างมีสติและรอบคอบ / นักศึกษาพยาบาลดำเนินชีวิตใช้จ่ายอย่างประหยัดและรู้คุณค่าโดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น และนักศึกษาพยาบาลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง

องค์ประกอบที่ 3 : เทคโนโลยีและนวัตกรรม
ที่ทันสมัย ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .630 - .764 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ สิ่งประดิษฐ์หรือสื่อออนไลน์ที่นักศึกษาพยาบาลคิดหรือพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริงหรือใช้ได้ผลสำเร็จ หรือประยุกต์ใช้อย่างมีระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ/ นักศึกษาพยาบาลมีการคิดสิ่งประดิษฐ์ หรือพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือชีวิตประจำวัน และ นักศึกษาพยาบาลคิดว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มีทั้งผลดีและผลเสีย หรือส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต การผิตจริยธรรม หรือกฎหมาย

องค์ประกอบที่ 4 : ความสามัคคี ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .659 - .771 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลสามารถทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในห้องเรียนได้ทุกคน/ นักศึกษาพยาบาลร่วมกันทำรายงานกลุ่มให้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด แม้ว่าจะยังไม่ได้ทำงานรายบุคคล และ นักศึกษาพยาบาลร่วมกันทำงาน โดยไม่มีการทะเลาะหรือเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน

องค์ประกอบที่ 5 : ความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .653 - .754 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ เมื่อนักศึกษาพยาบาลปฏิบัติการพยาบาลผิดพลาด ... นักศึกษาจะแจ้งอาจารย์ทันที/ นักศึกษาพยาบาลไม่ลักขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง และ นักศึกษาพยาบาลให้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง

องค์ประกอบที่ 6 : ความมีวินัย ประกอบด้วย 4 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .602 -

.749 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ สูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลประพฤติปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของวิทยาลัยอย่างถูกต้องและเหมาะสม/ วิทยาลัยจัดบรรยากาศในวิทยาลัยให้เอื้อต่อการสร้างควมมีวินัยให้กับนักศึกษาพยาบาล และ นักศึกษาพยาบาลไม่ใช้โทรศัพท์มือถือ ในขณะที่มีการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 7 : จิตบริการ ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .625 - .736 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลให้บริการดูแลผู้ป่วยด้วยความจริงใจ สีนหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส/ นักศึกษาพยาบาลมีความสุขในการเป็นผู้ให้บริการ และ นักศึกษาพยาบาลมีจิตใจที่พร้อมให้บริการ โดยที่บุคคลนั้น ๆ ไม่ต้องร้องขอ

องค์ประกอบที่ 8 : การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วย 5 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .592 - .630 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loadings) สูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลใช้ประสบการณ์มาพิจารณาข้อมูลที่ไต่ยืนยันก่อนตัดสินใจเชื่อ/ นักศึกษาพยาบาลมีการคิดไตร่ตรองข้อมูลที่รับอย่างรอบคอบ และ นักศึกษาพยาบาลคิดทบทวนแนวทางการแก้ปัญหาอย่างรอบคอบก่อนลงมือดำเนินการ

องค์ประกอบที่ 9 : การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 ข้อ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .659 - .793 โดยข้อที่มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด 3 ข้อแรก คือ นักศึกษาพยาบาลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยและชุมชน/ นักศึกษาพยาบาลมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิทยาลัยและชุมชน และ นักศึกษาพยาบาลมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัยและชุมชน

ตาราง 2 ค่าไอเกน (Eigen values) ร้อยละของความแปรปรวน (% of variance) และร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %) ของแต่ละองค์ประกอบอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล ($n = 575$)

องค์ประกอบที่	ค่าไอเกน	ร้อยละของความแปรปรวน	ร้อยละสะสมของความแปรปรวน
1	9.554	22.218	22.218
2	3.389	7.882	30.100
3	2.222	5.167	35.267
4	2.022	4.703	39.970
5	1.745	4.059	44.029
6	1.621	3.770	47.800
7	1.439	3.345	51.145
8	1.359	3.161	54.306
9	1.251	2.908	57.214

ตาราง 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ค่าไอเกน และค่าร้อยละของการอธิบายความแปรปรวนของอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล ($n = 575$)

Item	Factors Loading								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม									
X26	.75*								
X24	.70*								
X27	.69*								
X25	.68*								
X28	.65*								
เศรษฐกิจพอเพียง									
X41		.71*							
X42		.71*							
X40		.70*							
X39		.70*							
X43		.67*							
เทคโนโลยีและนวัตกรรม									
X38			.76*						
X35			.70*						
X37			.70*						
X36			.68*						
X34			.63*						
ความสามัคคี									
X15				.77*					
X12				.73*					
X14				.73*					
X11				.68*					
X13				.66*					
ความซื่อสัตย์									
X10					.75*				
X8					.74*				
X6					.71*				
X7					.67*				
X9					.65*				
ความมีวินัย									
X30						.75*			
X29						.70*			
X33						.70*			
X31						.60*			
X32						.60*			

Item	Factors Loading								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
จิตบริการ									
X1							.74*		
X5							.66*		
X3							.66*		
X2							.64*		
X4							.62*		
การคิดอย่างมีเหตุผล									
X16								.63*	
X17								.62*	
X20								.61*	
X18								.61*	
X19								.60*	
การมีส่วนร่วม									
X22									.80*
X23									.68*
X21									.66*
Number of variable	5	5	5	5	5	5	5	5	3
Factor loading	.65-.75	.67-.71	.63-.76	.66-.77	.65-.75	.60-.75	.62-.74	.60-.63	.66-.80
Eigen values	9.554	3.389	2.222	2.022	1.745	1.621	1.439	1.359	1.251
Percentage of variance	22.218	7.882	5.167	4.703	4.059	3.770	3.345	3.161	2.908

Cumulative percentage of variance = 57.214

หมายเหตุ: * $p < .05$

การอภิปรายผลการวิจัย

องค์ประกอบอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่พบในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัย 4) ความสามัคคี 5) ความซื่อสัตย์ 6) ความมีวินัย 7) จิตบริการ 8) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 9) การมีส่วนร่วม นอกจากนี้ยังมีอัตลักษณ์คุณธรรมย่อยจำนวน 43 อัตลักษณ์ ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยโดยเรียงตามลำดับที่ค้นพบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : วิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบแรกที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดถึงร้อยละ 22.218 อาจเนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร มีการกำหนดนโยบายวิทยาลัยเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และหยุดการสร้างขยะที่ไม่จำเป็น โดยนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละวันได้จริง เช่น ไม่นำโฟมเข้ามาใช้ในเขตพื้นที่วิทยาลัย หรือมีการใช้ถุงผ้าแทนการใช้ถุงพลาสติก

เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Santwanpas, Wangamwiset, Pratanvorapanya, and Kooariyakul (2020) และ Nawsuwan, Wisalaporn, and Sattayarak (2015) ที่สนับสนุนให้เห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ให้อยู่ภายในจิตสำนึกของนักศึกษาทุกคนจนเกิดเป็นอัตลักษณ์คุณธรรม

องค์ประกอบที่ 2 : หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7.882 ทั้งนี้ เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพมหานคร มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนานักศึกษา โดยกำหนดเป็นอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาเพิ่มเติมจากอัตลักษณ์ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผ่านการจัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบ เช่น “กิจกรรมฝึกปลอดสารพิษ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้โครงการค่านิยมคุณธรรม สร้างคนดีมีคุณค่า งามสง่าศรีวพบ.กรุงเทพ ซึ่งมีทั้งการบรรยายและลงมือปฏิบัติ

จริง จึงทำให้สิ่งเหล่านี้หลอมรวมในจิตสำนึกของนักศึกษา ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับการศึกษาของ Santwanpas, Wangamwiset, Pratanvorapanya, and Kooariyakul (2020) พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล

องค์ประกอบที่ 3 : เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่

ทันสมัย อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 5.167 ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบสุขภาพ จัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งของค่านิยมองค์กรกระทรวงสาธารณสุข (MOPH) ดังนั้น นักศึกษาพยาบาลทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ในรายวิชานวัตกรรมทางการพยาบาล ทั้งภาคทฤษฎีและภาคทดลอง ซึ่งถูกกำหนดเป็นรายวิชาหนึ่งของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จึงทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน นอกจากนั้นแล้ว กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรยังช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีการคิดแบบมีวิจารณญาณและสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Nawsuwan, Wisalaporn, and Sattayarak (2015) ที่พบว่า การสร้างกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายจัดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่ใช้ในการพัฒนาการรับรู้อัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษา แต่ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า องค์ประกอบด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยไม่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ อาจเนื่องจากข้อคำถามมุ่งเน้นไปที่การคิดค้นหรือประดิษฐ์นวัตกรรม โดยไม่มีความเชื่อมโยงกับการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ดังนั้น ควรมีการปรับปรุงข้อคำถามด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยให้มีความตรงและเหมาะสมกับบริบทของนักศึกษาพยาบาลมากขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 : ความสามัคคี

อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 4.703 เมื่อพิจารณารูปแบบการเรียนการสอนมีการเน้นให้นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้บทบาทการทำงานเป็นทีม ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การมอบหมายงานกลุ่มและการเรียนรู้แบบทีมเป็นฐาน (Team-Based Learning) เป็นต้น นอกจากนี้ วิทยาลัยพยาบาลมีการใช้ระบบครอบครัวเสมือน เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลเกิดความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรักใคร่ปรองดองกันดุจญาติพี่น้อง ทำให้นักศึกษาพยาบาลได้รับการปลูกฝังและหล่อหลอมให้เกิดความสามัคคี สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongsom, Janpet, Siripom, and Hanbenjapong (2020) ที่พบว่า การอยู่ร่วมกันของนักศึกษาพยาบาลด้วยระบบครอบครัวเสมือนในบริบทของวิทยาลัยพยาบาล นับเป็นการพัฒนานักศึกษาให้เกิดอัตลักษณ์บัณฑิตได้ทั้งด้านจิตบริการ และด้านกรคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบที่ 5 : ความซื่อสัตย์

อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 4.059 ทั้งนี้ ความซื่อสัตย์จัดเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับนักศึกษาพยาบาล เพราะวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติต่อบุคคลหรือผู้รับบริการโดยตรง พยาบาลจึงต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการกระทำของตนเอง โดยนักศึกษาพยาบาลได้รับการปลูกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์ตั้งแต่เข้ามาเรียนในรั้ววิทยาลัย มีการกล่าวคำปฏิญาณตนในทุก ๆ วันหลังสวดมนต์ประจำวัน ซึ่งในคำกล่าวปฏิญาณตนมีใจความหนึ่งที่กล่าวถึงความซื่อสัตย์ คือ “ข้าพเจ้า... จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความรู้ความสามารถด้วยความซื่อสัตย์สุจริต...” ร่วมกับมีการเรียนรู้จากการเป็นตัวอย่างที่ดีของอาจารย์ ทำให้นักศึกษาพยาบาลเกิดการซื่อสัตย์และเรียนรู้ในเรื่องความซื่อสัตย์ โดยผลการศึกษาของ Thongsom, Janpet, Siriporn, and Hanbenjapong (2020) พบว่า การที่อาจารย์เป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรม (role model) ให้กับนักศึกษา นับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมให้เกิดอัตลักษณ์คุณธรรมขึ้นกับนักศึกษาพยาบาล

องค์ประกอบที่ 6 : ความมีวินัย อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.770 เนื่องจากบรรยากาศภายในวิทยาลัยที่มีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ สำหรับนักศึกษาพยาบาล เช่น การแต่งกาย การเข้าชั้นเรียน และช่วงเวลาการเข้าออกหอพัก เป็นต้น รวมทั้งนักศึกษามีการเรียนรู้จากการเป็นตัวอย่งที่ดีของอาจารย์ โดยที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การเข้าสอนในชั้นเรียนตรงเวลา หรือมีการแต่งกายด้วยชุดพยาบาลที่เรียบร้อยถูกต้องตามที่กำหนด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จึงช่วยหล่อหลอมให้เกิดความมีวินัยในตนเองของนักศึกษาพยาบาลได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Santwanpas, Wanngamwiset, Pratanvorapanya, and Kooariyakul (2020) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลและการศึกษาของ Thongsom, Janpet, Siripom, and Hanbenjapong (2020) พบว่า การที่อาจารย์เป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรมให้กับนักศึกษานับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยหล่อหลอมให้เกิดอัตลักษณ์คุณธรรมขึ้นกับนักศึกษาพยาบาลได้

องค์ประกอบที่ 7 : จิตบริการ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.345 ทั้งนี้ สถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดอัตลักษณ์ด้านจิตบริการ (Service mind) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ซึ่งนับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่ต้องให้การดูแลและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ป่วยและญาติโดยตรง (Nawsuwan & Sattayarak, 2016) โดยนักศึกษาพยาบาลได้รับการปลูกฝังการมีจิตบริการทั้งจากการเรียนภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ โดยเน้นการเรียนการสอนแบบสะท้อนคิด โดยอาจารย์มีการสะท้อนคิดให้กับนักศึกษาได้เรียนรู้ในด้านจิตบริการ สอดคล้องกับการศึกษาของ Thongsom, Janpet, Siripom, and Hanbenjapong (2020) ที่พบว่า อาจารย์สามารถพัฒนาทักษะด้าน

จิตบริการให้กับนักศึกษาพยาบาลได้ โดยใช้กระบวนการสะท้อนคิดกับนักศึกษาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นที่การให้บริการด้วยความเต็มใจและมีความเข้าใจผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ซึ่งทำให้นักศึกษาพยาบาลรับรู้อัตลักษณ์ด้านจิตบริการได้เป็นอย่างดี

องค์ประกอบที่ 8 : การคิดอย่างมีวิจารณญาณ อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 3.161 แม้ว่าระดับความแปรปรวนขององค์ประกอบนี้จะค่อนข้างน้อย แต่นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสำหรับนักศึกษาพยาบาลอย่างยิ่ง เนื่องจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล (Khorphon, Pankeaw, Sarobol, Choopun, Chomchan, & Boonlue, 2019) โดยนักศึกษาพยาบาลได้รับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เข้าเรียนชั้นปีที่ 1 - 4 ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งการสะท้อนคิด และการใช้กรณีศึกษา (case study) เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์ อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา อันนำมาสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและเหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้มีการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยร่วมด้วย โดยมีการมอบหมายให้นักศึกษาทำการประเมินสภาพผู้ป่วย วิเคราะห์ปัญหาหรือกำหนดข้อวินิจฉัยการพยาบาล ตลอดจนประยุกต์ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติทางการพยาบาลให้กับผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาของ Wichainate (2014) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยการสะท้อนคิดเป็นการจัดการเรียนการสอนทางคลินิกที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

องค์ประกอบที่ 9 : การมีส่วนร่วม อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 2.908 แม้ว่าระดับความแปรปรวนขององค์ประกอบนี้จะน้อย แต่นับว่าเป็น

องค์ประกอบที่มีความสำคัญ โดยสถาบันพระบรมราชชนกได้กำหนดอัตลักษณ์ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (Nawsuwan & Sattayarak, 2016) ซึ่งวิทยาลัยมีการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้นักศึกษาพยาบาลได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของวิทยาลัย ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังถึงการมีส่วนร่วมผ่านการทำกิจกรรมเหล่านี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Santwanpas, Wangamwiset, Pratanvorapanya, and Kooariyakul (2020) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านจิตบริการ การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และการมีส่วนร่วมจัดเป็นองค์ประกอบลำดับท้าย อาจเนื่องจากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีการแพร่ระบาดของสถานการณ์การติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ทำให้มีการปรับการเรียนการสอนเป็นรูปแบบการเรียนออนไลน์ และงดการขึ้นฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองเสมือนจริงแทน รวมทั้งงดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลไม่ได้ฝึกการรับรู้ด้านจิตบริการ การคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และการมีส่วนร่วมเท่าที่ควร สอดคล้องกับการศึกษาของ Musikthong, Puwarawuttipanit and Udomphanthurak (2017) ที่พบว่า ประสบการณ์การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในด้านความมีคุณธรรมมากที่สุด ซึ่งทางวิทยาลัย ควรมีการจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติให้กับนักศึกษาเพิ่มเติม หรืออาจเป็นการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่จัดโดยชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมจิตอาสา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในสังกัดคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก สามารถนำผลการวิจัยไปประเมินอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล รวมทั้งใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่าวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกมีการกำหนดค่านิยมคุณธรรมร่วม 4 ประการ คือ “จิตบริการ สามัคคี มีวินัย ใจซื่อสัตย์” แต่จากผลการวิจัยกลับพบว่าอัตลักษณ์คุณธรรมทั้ง 4 องค์ประกอบดังกล่าวพบได้น้อยในนักศึกษาพยาบาล ดังนั้น วิทยาลัยควรมีแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมที่ชัดเจนผ่านกระบวนการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและการจัดประสบการณ์ฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีอัตลักษณ์คุณธรรมเป็นไปตามที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์คุณธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่ครอบคลุมทั้ง 9 องค์ประกอบ พร้อมทั้งศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบหรือแนวทางที่พัฒนาขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J, Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2010). *Multivariate data analysis*. New Jersey, NJ: Upper Sandle River, Prentice Hall.
- Janthamungkhun, J., Rachabootr, N., Tangpant, C., Siangphrao, K., & Trakunkarn, K. (2019). Development of a morality, ethics and nursing laws competency test for nursing students. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*, 9(2), 132-143.
- Khorphon, S., Pankeaw, J., Sarobol, T., Choopun, K., Chomchan, S., & Boonlue, N. (2019). Promoting of critical thinking skills in nursing students through reflective thinking. *Nursing Journal*, 46(1), 87-101.
- Musikthong, J., Puwarawuttipanit, W., & Udomphanthurak, J. (2017). Learning experiences from clinical practice in medical units and perceived self-development of nursing students in a bachelor of nursing

- program. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 27(2), 181-197.
- Nawsuwan, K., & Sattayarak, W. D. (2016). The components of nursing student identity in nursing colleges, Ministry of Public Health. *HCU Journal of Health Science*, 19(38), 77-92.
- Nawsuwan, K., Wisalaporn, S., & Sattayarak, W. D. (2015). Strategies to develop the nursing students' identity in nursing colleges, Ministry of Public Health. *Hatyai Journal*, 13(2), 117-132.
- Thailand Nursing and Midwifery Council. (2018). *Standards for graduate studies level bachelor of nursing science, B.E. 256*. Retrieved from <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/Edit.pdf>
- Office of the Education Council. (2017). *The national education plan 2017-2036*. Bangkok: Prigwhan Graphic.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2017). *Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice* (10th ed.). Philadelphia, PA: Lippincott, Williams & Wilkins.
- Santwanpas, N., Wanngamwiset, S., Pratanvorapanya, W., & Kooariyakul, A. (2020). The driving model of a moral college: A case study of Boromarajonani College of Nursing, Nonthaburi. *Journal of The Police Nurses*, 12(1), 197-209.
- Sirisupluxana, P., & Thammaraksa, P. (2021). Meanings and behaviors of moral identity: Perceptions of nursing students. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal*, 13(2), 231-25.
- Sngounsiritham, U., & Sirakamon, S. (2017). *Ethical behaviors of professional nurses*. Chiang Mai: Faculty of Nursing, Chiang Mai University.
- Thongsom, P., Janpet, A., Siriporn, L., & Hanbenjapong, C. (2020). Graduated identity development process of colleges under Praboromaratchanok Institute Jurisdiction, Ministry of Public Health. *Journal of Health Science*, 29(3), 547-56.
- Wichainate, K. (2014). Reflective thinking: Teaching students to develop critical thinking in nursing practice. *Journal of The Police Nurse*, 6(2), 188-199.